ovalo formos, 1,2x0,75–0,82 m dydžio, orientuota ŠR–PV kryptimi (55°–235°). Smulkūs deginti kaulai paskleisti tolygiai visame duobės užpilde. Pjūvyje kapo duobė netaisyklingos formos, plokščiadugnė, iki 28 cm gylio, įžemyje įgilinta iki 20 cm. Kapo duobės centre, jos užpildo viršutinėje dalyje aptiktas neaiškios paskirties geležinis (apdegęs?) dirbinys. *Degintinis kapas 2* aptiktas į PR nuo pirmojo. Jo kapo duobė – stačiakampio užapvalintais kampais formos, 1x0,65 m dydžio, orientuota taip pat ŠR–PV kryptimi (50°–230°). Kapo duobė plokščiadugnė, jos gylis tesiekė 8 cm. Smulkūs kaulai pasklidę tolygiai visame užpilde. Kape įkapių neaptikta.

Pilkapio sampilą, kuris buvo mažiausiai 9–9,5 m skersmens, supo 2 grioviai. Jų ilgis – 24 ir 10 m, plotis – 1,3–3 m, pjūvyje netaisyklingo puslankio formos ir buvo iki 75–90 cm gylio nuo esamo žemės paviršiaus (arba iki 144 cm gylio, skaičiuojant nuo aukščiausio pilkapio taško). Grioviai buvo užpildyti tamsiu degėsingu smėliu, kuris giliau šviesėjo. Aptikta 13 aplink sampilą išdėstytų akmenų, dar keliolika akmenų rasta preparuojant griovius ar jų išorinėje pusėje. Akmenų vidutinis skersmuo – apie 18–20 cm.

Pagal sandarą, formą bei radinius pilkapiai datuojami viduriniojo geležies amžiaus pabaiga (?)–vėlyvuoju geležies amžiumi.

AŽUŠILĖ BARROW CEMETERY

In 2003 in the barrow cemetery of Ažušilė 2 barrows destroyed by quarter line were investigated. Barrow 6 was oblong, with a mound sized 5x6.5 m, from yellow sand. 2 ditches and 4 oval pits surrounded it. No graves were found, as they were destroyed. In the ploughed layer the burial items from destroyed graves were collected. They were the following: charred socketed spearhead, knife, axe, buckle, parts of bracelets, molten chainlet. In the northern pit of this barrow a broken pot of handmade ceramics was found. Barrow 7 had a sand mound sized 9x9.5 m and surrounded by two ditches and edged by single stones. In the barrow, 2 cremations were unearthed. In the ploughed layer a fragment of bronze bracelet was found. It might have belonged to one of graves. On the turf of barrow an iron awl (?) was found.

By structure, shape and findings, the barrows are datable from the end (?) of the Middle-Late Iron Age.

SKERSABALĖS PILKAPYNAS

Ugnius BUDVYDAS

2003 m. Skersabalės pilkapyno (A1179) (Trakų r., Trakų apyl.) PR pakraštyje TIM ištyrė du spėjamus pilkapius. Pilkapynas yra apie 0,2 km į P nuo plento Trakai–Aukštadvaris, apie 6–7 km į V nuo Trakų, prie kaimo keliuko, vedančio į Skersabalių kaimą. Pilkapiai rasti 1984 m. MMT žvalgomosios ekspedicijos metu, nustatyta paminklo saugojimo teritorija, apimanti 7 pilkapius (19 pav.). 1991 m. TIM (vad. G. Abaravičius) ištyrė vieną labiausiai suardytų pilkapių. Tuomet rastas V a. pabaiga datuojamas degintinis kapas (žr. *ATL 1990 ir 1991 metais*, V., 1992, d. 1, p. 69).

2000 m. rudenį šio straipsnio autorius dar kartą aplankė pilkapyną ir sudarė tikslesnį jo situacijos planą (20 pav.). Tuomet rasti 4 spė-

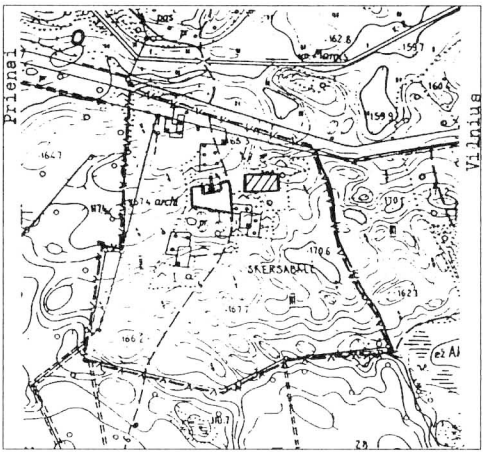

Paminklo teritorija

2003 m. tyrimų vieta

19 pav. Skersabalės pilkapynas (Trakų r.) bei tyrimo vieta (M1:10000).
Fig. 19. Barrow cemetery of Skersabalė (Trakai district) and investigation site (M1:10000).

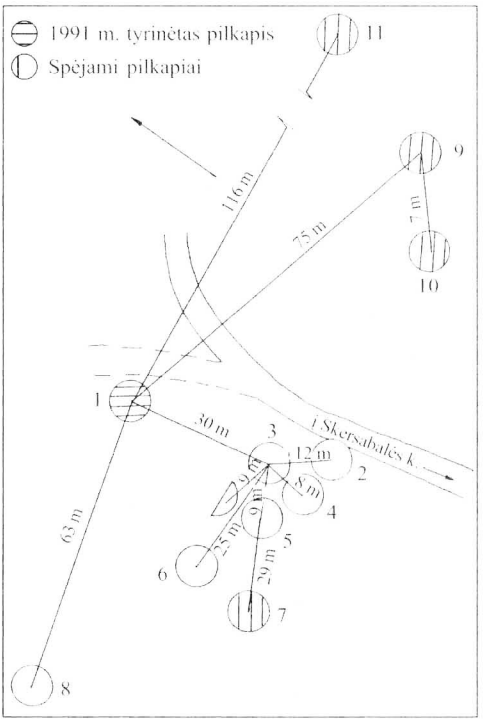

20 pav. Skersabalės pilkapyno situacijos schema. *U. Budvydo brėž.*
Fig. 20. Situational plan of Skersabalė barrow cemetery.

jami pilkapiai (pilkapiai 7, 9–11). Du iš jų (pilkapiai 9 ir 11) yra kalvelėje, apie 75 m į PR nuo 1991 m. ištirto pilkapio. Kalvelė dar neseniai buvo ariama, o šiuo metu paversta gyvulių ganykla. Todėl 2003 m. buvo nuspręsta ištirti spėjamus pilkapius 9 ir 11.

Pilkapio 9 sampilas buvo 5 m skersmens ir apie 0,35–0,4 m aukščio, R jo pusė nuskleista. Ištirtas 42 m² plotas. Pilkapio Š pusės paviršiuje buvo matyti 2 dideli akmenys. Iškart po velėna atsidengė netvarkingos smulkių ir didelių akmenų sankaupos. Pilkapio V ir PR šlaitus dengė nuo 10x15x10 iki 30x40x30 cm dydžio akmenų grindinys, kuris vietomis buvo išsklaidytas. Pilkapio sampilas supiltas iš pilkos permaišytos žemės. Kapų ar atsitiktinių radinių neaptikta.

Pilkapis 11 yra nutolęs apie 7 m į PV nuo pilkapio 9, jo sampilas – apie 5 m skersmens, apie 0,25–0,3 m aukščio, nuskleistas. Sampilo V dalis nuarta, velėnoje kyšo į šalis nustumti akmenys. Tiriant pilkapį, jo centrinėje bei P dalyje rastas kompaktiškas smulkių akmenų grindinys. Grindinuko būta ir Š pilkapio dalyje, tačiau jis buvo išsklaidytas ir dengė ne pilkapio sampilą, bet šalia esantį paviršių. Tikriausiai anksčiau grindinukas dengė visus pilkapio šlaitus. Dauguma akmenų – nuo 5x10x10 iki 25x40x20 cm dydžio. Sampilas supiltas iš pilkos žemės. Degintinių kapų, degėsių ar atsitiktinių radinių neaptikta.

Pilkapių konstrukcija labai primena 1991 m. tyrinėtą pilkapį, kuris datuojamas V a. pabaiga. Greičiausiai 2003 m. buvo ištirtos nuartų pilkapių liekanos.

SKERSABALĖ BARROW CEMETERY

In 2003 at the southeastern edge of the barrow cemetery of Skersabalė (Trakai district), TIM investigated two supposed barrows (9 and 11). The barrows were severely destroyed, however, it was possible to establish that their slopes were fortified by not large stone pavements. No graves, firesites or stray finds were detected. According to configuration, they are close to the barrow, which was investigated in 1991 and dated back to the end of the 5th century.

KURKLIŲ ŠILO PILKAPYNAS

Eugenijus BUTĖNAS

2003 m. buvo tęsiami archeologiniai tyrinėjimai Kurklių Šilo pilkapyne (A 1413), Anykščių r., pradėti 1998 m. (žr. *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 164–166; *ATL 2000 metais*, V., 2000, p. 60–63; *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 86–87; *ATL 2002 metais*, V., 2005, p. 57–59).

2003 m. ištirti du pilkapiai (bendras ištirtas plotas – 208 m^2). Kaip ir kiti tyrinėti šio pilkapyno pilkapiai, jie buvo žalojami miško kvartalinės linijos, priešgaisrinio arimo. 2003 m. tyrinėta pilkapyno ŠV dalis.

Pilkapis 9 (6) (pirmas skaičius rodo tirtų pilkapių numeraciją, o antras – pilkapio eilės numerį detaliame pilkapyno plane, sudarytame 1998 m.) buvo 57 m į Š nuo keliuko, jungiančio Ažušilės k. su plentu Kaunas–Utena, ir miško kvartalinės linijos susikirtimo bei 6 m į P nuo 1999 m. tirto pilkapio 2 (3). Tirtas pilkapis iš V pusės buvo žalojamas miško kvartalinės linijos. Šio pilkapio sampilo būta suspausto pusrutulio formos, kiek nuolaidesne V–ŠV dalimi, apie 0,6 m aukščio bei apie 12 m skersmens. Sampilo pagrinde, PR pakraštyje, buvo žymios jį juosusio užslinkusio griovio ar pailgos duobės liekanos.

Ištyrus pilkapį 9 (6) paaiškėjo, kad jo sampilas buvo 30–40 cm aukščio, o skersmuo – apie 8 m (neskaičiuojant pailgų duobių – griovių – pločio). Jis buvo supiltas iš aplinkinio tamsiai geltonos spalvos smėlio. Sampilo pakraščiuose, ŠR, ŠV ir P pusėse, būta pailgų duobių užapvalintais galais. Jos buvo 2,9x0,6 m, 5,1x0,6–0,8 m, 5,2x0,6–0,7 m dydžio. Duobių gylis svyravo nuo 0,6 iki 0,7 m (skaičiuojant nuo sampilo viršaus). Visų pilkapio sampilą juosusių pailgų duobių užpildas buvo vienodas – tamsiai pilkos, vietomis juodos spalvos su smulkių degėsiukų priemaiša, o dugnai užapvalinti.

Pilkapio sampilo centrinėje dalyje, PV ketvirtyje, užfiksuoti seno kasimo – užslinkusios duobės pėdsakai. Greičiausiai tai „lobių ieškotojų“ palikimas. Jos būta 0,9–1,1 m gylio. Kasant šią duobę buvo suardytas pilkapio pagrindas, kurį sudarė tamsiai pilkos spalvos žemė – smėlis su angliukų priemaiša. Pagrindo storis svyravo nuo 12 iki 27 cm.

Kapų žymių pilkapyje nerasta.

Kitas tirtas pilkapis 10 (5) buvo nutolęs 7 m į ŠR nuo miško kvartalinės linijos bei keliuko, jungiančio Ažušilės k. su plentu Kau-